

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“
в професионално направление 4.1. Физически науки (Експериментална ядрена физика),
за нуждите на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ),
Физически Факултет, обявен в ДВ бр. 103 от 10.12.2021 г.

Рецензията е изготвена от проф. дфзн Кирил Асенов Крежов, Институт за ядрени изследвания и ядрена енергетика (ИЯИЯЕ) - БАН, в качеството му на член на научното жури съгласно Заповед № РД 38-38/ 20.01.2022 г. на Ректора на СУ.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат** гл. ас. д-р Страхил Бойчев Георгиев, Физически факултет, СУ “Св. Климент Охридски”

I. Общо описание на представените материали

1. Данни за кандидатурата

Представените по конкурса документи от кандидата съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (ПУРПНСЗАДСУ) и документа „Допълнителни изисквания към кандидатите за заемане на академични длъжности във Физическия факултет на СУ“ (ДИКЗАДФФСУ).

За участие в конкурса гл. ас. Страхил Георгиев е представил списък и копия от общо 30 заглавия, в т.ч. 28. публикации в български и чуждестранни научни издания, 2 публикация в материали на научни форуми. Дадени са данни за броя на независимите цитирания на представените публикации в базата данни Scopus, както и сведения за импакт фактор/ ранг (IF/SJR) на тези трудове.

Документите по конкурса дават добра представа за дейността на кандидата. Включени са автобиография, дипломи за придобити бакалавърска, магистърска и докторска степени, списък и копия на публикации, справки за цитирания, авторска справка за приносите и др. Представени са удостоверения от работодателя и копия на страници от трудовата книжка доказващи, че близо 17 годишната трудова дейност на кандидата към датата на внасяне на документите по конкурса е протекла във ФФ на СУ на длъжност физик и главен асистент. Приложена е служебна справка и копия на индивидуалните отчети за учебната заетост на гл. ас. Страхил Георгиев, служебна бележка за успешно научно ръководство на защитени 3 дипломни работи – 2 за ОКС магистър (2019 г.-1, 2020 г.-1) и 1 за ОКС бакалавър (2013 г.), дадена е информация (Акроним и № на договор) за участието му в 10 научноизследователски на-

ционални и международни проекти, част от които са съфинансирани от Фонд „Научни изследвания“.

2. Данни за кандидата

Кандидатът Страхил Георгиев е роден през 1980 г. в град Плевен. Диплома за средно образование получава от математическата гимназия „Гео Милев“ в родния си град. От 1999 г. до 2005 г. е студент в бакалавърската и магистърската степени на Физическия факултет на СУ. През 2005 г. придобива ОКС магистър по физика, специалност „Медицинска физика“, със защита на дипломна работа на тема „Измерване на ^{222}Rn в жилища и почвен газ, в район засегнат от уранодобивната промишленост“ с научен ръководител проф. дфзн Добромир Пресиянов, тогава доц. д-р. От м. януари 2007 г. е зачислен в редовна докторантура към катедра „Атомна физика“ на ФФ на СУ, а през 2010 г. е отчислен с право на защита. През 2012 г. му е присъдена ОНС доктор по физика по професионално направление 4.1. Физически науки след защита на дисертация на тема „Ядренофизични методи за изследване на миграцията на радиоактивни благородни газове“ с научен ръководител проф. Д. Пресиянов и научен консултант доц. Красимир Митев.

Кандидатът е работил във Физическия факултет на СУ на длъжност физик в периода декември 2004 – юни 2013 г. Длъжността главен асистент заема от 06.03.2013 до момента, води семинарни и практически упражнения, участва в поддръжката на апаратура към лаборатория „Експериментална ядрена физика“ и има лекторска дейност.

3. Обща характеристика на научните трудове и постижения на кандидата

Гл. ас. С. Георгиев е приложил списък на 75 заглавия на научни трудове, в които е съавтор и дава данни за 86 независими цитирания и индекс на Хирш 5. Най-общо казано, разработвани са актуални проблеми в областта на радиационната дозиметрия и радиоекологията във връзка с измерване и оценка на радиоактивност в околната среда. Този тип изследвания са традиционни за групата „Радиационна дозиметрия и лъчезащита“ към катедра Атомна физика и за тяхното задълбочаване и успешно развитие кандидатът е допринесъл със своите изследвания, за които придобива ОНС „доктор“ и заема длъжност „главен асистент“.

Първите 47 заглавия включват Глава 4 (*Retrospective radon measurements: techniques and perspectives*) в книга (*Handbook on Radon*, Nova science Publishers), 35 статии, публикувани в международни списания с импакт фактор Rad. Meas.(8), Appl. Rad. Isot.(6), Nucl. Instrum.& Meth.(5), IEEE.Trans. Nucl. Sci.(4), Rad. Prot. Dos.(4), J Env. Radioact. (4), J. Radioanal. Chem. (1), J. Radioanal. Nucl. Chem. (1), Intern. J. Environ. Res. Public Health (1), както и 11 статии, публикувани в рефериранг поредици с импакт ранг AIP Conf. Proc. (1) и IEEE - Nucl. Sci. Symp. (10). Други 28 заглавия са доклади на национални и международни конференции, сред

които Third East-European Radon Symposium (TEERAS 2017, Sofia), IEEE- Nucl. Sci. Symp. Record, (Oslo-2008, San Diego-2015, Atlanta-2017, Sydney-2018), традиционните национални симпозиуми „Метрология и Метрологично осигуряване“ и други.

За участие в настоящия конкурс гл. ас. Георгиев представя редуциран списък от 30 научни трудове, отразяващи важни етапи в разработването и прилагането на методи за измерване на активност на радиоактивни благородни газове (РБГ). Разработените методи са приложени за изследване на миграцията на естествените радиоизотопи радон (^{222}Rn) и торон (^{220}Rn), както и на техногенните ^{85}Kr и ^{133}Xe , чиято поява в околната среда е свързана с работата на ядрените електроцентрали и някои производства на химическата/фармацевтичната промишленост. Публикациите са в съавторство с 4-7 съавтори, сред които са проф. Д. Пресиянов и доц. К. Митев, а в 7 статии има чуждестранни съавтори.

От представения списък на тези **30** научни трудове първите **7** ([1] – [7]) са публикувани в Nucl.Instrum.&Meth. in Phys.Res. (3), Rad. Meas. (2), Rad. Prot. Meas. (1) и българското BgNS Transactions (1) и съдържат резултати, които са били включени в докторската дисертация на кандидата, а следващите **4** ([8] – [11]; IEEE - Nucl. Sci. Symp.(2), Nucl.Instrum.&Meth.A(1), Rad.Meas.(1)) са били в подкрепа на основанията за успешно заемане на длъжност главен асистент, Част от резултатите в дисертацията са представени също и в други доклади, които са публикувани в сборници на международни конференции, но те не са сред материалите по настоящия конкурс.

Приложената от кандидата задължителна Таблица за изпълнение на минималните национални изисквания (ЗРАСБГ и ППЗРАСБГ), на СУ (ПУРПНСЗАДСУ) и на Физическия факултет (ДИКЗАДФФСУ), е изготвена добросъвестно въз основа на научните трудове [12] – [30] и анализирането на доказателствените материали е в пълно съответствие с изискванията.

В Таблицата е видно, че с представените за участие в конкурса **19** научни публикации ([12] – [30]), неизползвани в предишни процедури, както и въз основа на другите документи, кандидатът има или превишава необходимите точки в различните раздели/групи от показатели, така че напълно отговаря на изискванията за академична длъжност „доцент“ във ФФ на СУ. Според мен няма основания за съмнения в плагиатство в тези научни трудове, тъй като в значителна степен реализират нови идеи и концепции. Те са публикувани в авторитетни реферирани списания с висок импакт фактор, в които като правило проверката за плагиатство е задължителна и се извършва с професионални софтуерни инструменти.

4. Характеристика и оценка на преподавателската дейност на кандидата

В индивидуалните отчети на кандидата, регистрирани в отдел „Образователни дейности“ относно неговото участие в учебната дейност след заемане на длъжност главен асистент (2013 г.), се дава информация за 3345.8 часа аудиторна и 3618.4 часа обща заетост през зимния и летния семестър и провеждането на семестриални изпити.

Относно преподавателската си дейност кандидатът отбелязва в своята творческа биография лекции по „Експериментални методи на ядрената физика в медицината“ и водене на Практикуми по „Дозиметрия и лъчезащита“, „Радиоактивност в околната среда и радиоекология“, „Експериментални методи на ядрената физика в медицината“, „Метрология на йонизиращите лъчения“, „Атомна и ядрена физика“, „Геометрична оптика“, „Физика“.

Съгласно представената официална справка за учебната заетост на кандидата от отдел „Образователни дейности“ на СУ той е имал 2104 часа аудиторна заетост и обща учебна заетост 2298 часа през последните 5 учебни години.

Въпреки непълнотата в придружаващата документация относно учебната дейност е ясно, че отчетената учебна дейност на гл. ас. Страхил Георгиев значително надвишава минималната учебна натовареност от 540 часа, посочена като критерий в допълнителните изисквания на Физическия факултет за заемане на длъжност „доцент“.

5. Съдържателен анализ на научните и научно-приложните постижения на кандидата съдържащи се в материалите за участие в конкурса

Тематиката на изследванията в представените от кандидата научни трудове за участие в конкурса е в областта на приложната ядрена физика и е свързана с разработването и развитието на методи за детектирането на някои радиоактивни благородни газове (^{222}Rn , ^{220}Rn , ^{85}Kr и ^{133}Xe) и определяне на тяхното разпространение в околната среда. Възможна крайна цел на тези изследвания е получаване на надеждна информация при вземане на решения относно актуални и важни проблеми с обществено значение какъвто е радоновият проблем за населението и професионалното облъчване на различни категории персонал, както и поява в околната среда на завишена концентрация на техногенните изотопи ^{85}Kr и ^{133}Xe , което може да е признак за ядрени опити, инцидент с ядрено гориво или радиофармацевтичен продукт.

В основата на проведените изследвания с активното участие на кандидата е разработването на предложения през 1999 г. от проф. Д. Пресиянов оригинален метод за измерване на радиоактивни благородни газове посредством абсорбция в поликарбонатни материали на основата на бисфенол-А, които служат за направата на компакт-дискове (CD/DVD). Тези материали се оказват много подходящи за детектори на радон, защото зависимостта между концентрацията на радон и броя на следите от α -частиците от ^{222}Rn и неговите дъщерни продукти е строго линейна. При епидемиологични проучвания важно значение имат ретроспективните измервания и CD/DVD методът за определяне на кумулативната активност на радон, а впоследствие и на торон, заема достойно място сред други пасивни методи с пряко преброяване на сцинтилационните следи в емулсии и твърдотелни детектори.

С активното участие на кандидата са проведени: а) валидиране на CD/DVD метода и оценка на неговата точност и възпроизводимост спрямо действие на различни фактори на околната среда, б) създаване на нов метод за комбинирани ретроспективни измервания на

торон (^{220}Rn) и радон (^{222}Rn) с използване на поликарбонати, в) теоретично и експериментално изследване на възможностите за комбиниране на поликарбонатния метод с течносцинтилационна методика, г) валидиране и оценка на чувствителността на поликарбонатния метод за измерване на техногенни РБГ (^{133}Xe и ^{85}Kr) като са изследвани процесите на сорбция и десорбция и коефициентите на разпределение на тези газове в поликарбонатните образци за въздушна и водна среда, д) изследвания на радон с дифузионни камери като в резултат на експериментални изследвания и числено моделиране на процесите са подобрени параметрите на дифузионни измерителни камери.

Приемам и съм съгласен със систематизацията в четири основни раздела на приносния характер на научните и научно-приложни резултати в публикации [12-30] предложена от кандидата в представената авторска справка на приносите, както следва:

1. Разработване, развитие и практическо приложение на методи за измерване на радон и торон, основаващи се на формиране на следи от алфа-частици в CD/DVD [12,13, 16,18,23,25,28]
2. Разработване, развитие и практическо приложение на методи за измерване на радон и други радиоактивни благородни газове (РБГ), основаващи се на абсорбция в полимери [14,15,17,19,20,26]
3. Изследване на абсорбционните свойства на полимерни материали, включително пластмасови сцинтилатори, абсорбиращи РБГ. Разработване и развитие на методи за определяне на коефициент на разпределение и дължина на дифузия на РБГ в полимери [21,22,24,27,29]
4. Разработване и валидиране на подходи за намаляване на температурното отместване при радонови детектори с анти-торонови полимерни мембрани [30].

Според мен сред приносите на кандидата, в които той е посочил да има водещо или съществено участие, най-значими са:

- предложено и постигнато е усъвършенстване на CD/DVD метода относно измерванията на торон, които в първоначалния вариант на метода се повлияват съществено от присъствието на радон - високите концентрации на радон ограничават както минималните, така и максималните измервани концентрации. Анализирани на следите от алфа-частици откъм „гърба“ (етикетираната страна) на диска почти напълно елиминира влиянието на радона [18] и експериментално е показано повишаване на чувствителността на метода спрямо торон няколко пъти. Това позволява паралелни измервания на радон и торон, както при ниски концентрации типични за повечето жилища, така и за високи концентрации, характерни за т.нар. уязвими райони за радон (radon-prone areas);

- предложен е подход [15] за получаване на фини поликарбонатни стружки (пудра), който позволява многократно повишаване на съотношението площ/обем при запазване на абсорбционните свойства на поликарбоната и води до многократно увеличаване на количеството абсорбиран РБГ, което ускорява пробовземането и подобрява чувствителността на метода;

- установена е експериментално [29] и теоретично е анализирана значителна температурна зависимост на дължината на дифузия L_D и коефициента на разпределение K на радон-222 за няколко полимера, включително пластмасови сцинтилатори, което е от съществено значение при практическото приложение на полимерите, както като абсорбери за РБГ, така и като дифузионни бариери. В анализите е използван теоретичен модел за описание на процесите на абсорбция и десорбция на РБГ в полимери, разработен в дисертацията на кандидата, и е показано, че L_D и K са достатъчни за аналитично описание на връзката между концентрацията на РБГ в околната среда и активността на РБГ в абсорбиращия полимер. Разработени са няколко подхода за определяне на L_D и K в полимери и тези параметри са определени за няколко полимера с широко приложение в практиката;

- предложени са три подхода за защитаване на детекторите с полимерна мембрана [30], като при избора на мембрана са използвани резултатите за K и L_D в [29]. Адаптиран е теоретичен модел, описващ процеса на транспорт на радон през мембраната в и от обема на детектора. Моделът позволява, чрез избор на подходяща мембрана, влиянието на торона да бъде редуцирано (вкл. елиминирано) и да бъде оценен и отчетен температурният ефект върху отклика на детектора. При изследванията, свързани с транспорт на радон и торон през защитната мембрана, е използвана детекторна система с PIPS детектор, аналогична на първичния торонов стандарт в Националната лаборатория Анри Бекерел (LNHB), Франция. Показано е, че тази система е много подходяща за изследване на пропускливостта на такива мембрани.

Научните и научно-приложни приноси на кандидата са в областта на създаване и развиване на нови методи за измерване и получаване на нови експериментални данни. Публикациите съдържат технически подробности и всички измервания са строго документирани. По същество, изследванията с участието на кандидата бележат етап в развитието на кумулативните методи, при които се измерва интегрираната по време обемна активност на радионуклиди, приложени за измерване на РБГ в сгради, във води и в почвен газ. Постигнат е съществен прогрес в развитието на поликарбонатния метод за измерване на РБГ както в разработването и валидирането на теоретичен модел за описание на процесите на тяхната сорбция и десорбция в полимерния материал, улесняващ и насочващ провеждането на конкретни експерименти, така и създаване на специализиран софтуер.

Анализът на представените от кандидата материали позволява да се направи заключение, че той е участвал активно и на високо професионално ниво в разработването на специализираната апаратура и компютърните програми за регистриране и обработка на експерименталните данни. Считаю, че кандидатът има съществен принос към всяка от областите, в които е работил. Определеният от кандидата h-индекс е 5, а всички 19 представени за участие в конкурса научни публикации са с IF/SJR: 5 с квантил Q1, 13 с Q2 и 1 с Q3.

6. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки относно представянето на разглежданите проблеми, подходите за поставяне и решаване на задачите и получените резултати. Нямам принципни възражения също така към достоверността на изложените резултати и заключения.

7. Лични впечатления за кандидата

Нямам

8. Заключение за кандидатурата

След като се запознах с представените в конкурса материали и научни трудове и въз основа на направения анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, **потвърждавам**, че научните постижения отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСБ, Правилника за приложението му и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“ и ДИКЗАДФФСУ за заемане от кандидата на академичната длъжност „**доцент**“ в научната област и професионално направление на конкурса.

Считам, че представените научни трудове притежават нужната аргументираност на научните и научноприложните приноси, а кандидатът се изявява като високо квалифициран специалист в дозиметрията и радиометрията в областта на метрологията, способен не само за изпълнение, но и за формулиране и решаване на актуални задачи по диагностиката на радона и други радиоактивни благородни газове. Налице са убедителни доказателства, че гл. ас. д-р Страхил Георгиев е вече изграден изследовател и преподавател, отговарящ на изискванията за длъжност „**доцент**“ във Физическия факултет при СУ „Св. Климент Охридски“.

В частност кандидатът удовлетворява минималните национални изисквания в професионалното направление и не е установено плагиатство в представените по конкурса научни трудове. Давам своята **положителна** оценка на кандидатурата.

II. ОБЩО ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на гореизложеното, **препоръчвам** на научното жури да предложи на компетентния орган по избора на Физическия факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ да избере гл. ас. д-р Страхил Бойчев Георгиев да заеме академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 4.1 Физически науки (Експериментална ядрена физика).

18.04.2022 г.

Изготвил рецензията: проф. дфзн Кирил Крежов.
(академична длъжност, научна степен, име, фамилия)